«Автосправа». *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету.* Серія: Педагогічні науки. Чернігів: Видавництво Чернігівського держ. пед. ун-ту ім. Т.Г. Шевченка. 2005. Випуск 29. С. 72-75.

5. Хуторской А.В. Компетентностный подход в обучении. Научно-методическое пособие. Москва : «Эйдос», 2013. 73 с.

6. Царенко О.М. Методологічні аспекти використання мультимедійних засобів у навчальному процесі. *Науковий вісник Льотної академії*. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. 2017. Вип. 1. С. 213–217.

REFERENCES

1. Baksanskiy, O.Ye. (2010). *Problemnoe obuchenie: obosnovanie i realizacija* [Problem-based learning: justification and implementation].

2. Kobernik, O.M, Berbets, V.V. & Dubova, N.V. (Eds.). (2010). *Trudove navchannia v shkoli 5-12 klasy: proektno-tekhnolohichna diialnist* [Labor training at school of 5–12 classes: design and technological activity]. Kharkiv.

3. Mahmutov, M.I. (1977). *Organizacija problemnogo obuchenija v shkole: metodicheskij material* [Organization of problem-based learning at school]. Moskva.

4. Pedorich, A.V. (2005). *Zastosuvannia novitnikh tekhnolohii pry vyvchenni navchalnykh predmetiv z profiliu «Avtosprava»* [Application of the newest technologies at studying of subjects from a profile "Automotive business"]. Chernigiv.

5. Khutorskaya, A.V. (2013). *Kompetentnostnyi podhod v obuchenii* [Competence approach in teaching]. Moskva.

6. Tsarenko, O.M. (2017). *Metodolohichni aspekty vykorystannia multymediinykh zasobiv u navchalnomu protsesi* [Methodological aspects of using multimedia tools in the educational process].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЦАРЕНКО Олександр Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: теорія та методика навчання (трудове навчання та технології).

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

TSARENKO Oleksandr Mykolaevich – candidate in Pedagogical, Associate Professor, Associate Professor of the theory and method of technological preparation, Labor Protection and Life Safety, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Circle of research interests: theory and methods of teaching (labor training and technology).

Стаття надійшла до редакції 18.04.2021 р.

УДК 372.862
DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-198-192-198

ЧУБАР Василь Васильович –
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики технологічної підготовки,
охорони праці та безпеки життєдіяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID:https://orcid.org/0000-0002-5342-3547
e-mail: vchubar@meta.ua

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Традиційно мета шкільної освіти визначається сукупністю знань, умінь і навичок, які має опанувати випускник. Нині такий підхід виявляється недостатнім. Навчальним закладам й виробництву потрібні випускники підготовлені до практичного вирішення життєвих, навчальних і професійних проблем, які постають перед ними. Головним завданням закладів освіти є підготовка випускника, який потрапляючи в проблемну ситуацію, може знайти декілька способів її розв'язання, вибрати з поміж них раціональний та обґрунтувати своє рішення. Отже, суспільство потребує творчих особистостей, здатних реалізувати свою мету, знаходити рішення в складних життєвих ситуаціях. Дане суспільне замовлення підвищує вимоги до освітнього процесу щодо формування творчих, енергійних випускників ЗЗСО, розвитку їхніх особистісних задатків оптимальної самореалізації та успішної соціалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно завдань, які стоять перед ЗЗСО, Державним стандартом базової середньої освіти передбачено реалізацію особистісно-орієнтованої та діяльнісно-компетентнісної моделі освітнього процесу. Вона спрямовує освітній процес на розвиток творчих можливостей школярів та формуванню їхніх ключових надпредметних (базових), загальнопредметних (галузевих) та предметних компетентностей [5, с. 1-4]. Проблема формування в учнів ЗЗСО зазначених компетентностей перебуває під увагою науковців та педагогів-практиків. Досліджуючи їхній зміст та процес формування зарубіжні й вітчизняні науковці (Н. Бібік, І. Єрмаков, О. Овчарук, Дж. Равен, О. Савченко, А. Хуторський та ін.) зазначають, що суспільство потрібує випускників, які володіють широким спектром компетентностей. Зокрема, Н. Бібік досліджуючи компетентності учнів ЗЗСО зазначає, що вони «…змінні, мають рухливу структуру, залежать від пріоритетів суспільства, цілей освіти, особливостей і

© Чубар В.В., 2021

можливостей самовизначення особистості в соціумі. Компетентностей у навчанні можна спрогнозувати безліч (у сферах: когнітивній, діяльнісній, мотиваційній, соціальній тощо)» [1, с. 408]. Аналізуючи наукову та науково-методичну літературу щодо їхнього формування в старшокласників у процесі профільного навчання технологій зупинимося на декількох. Насамперед, врахуємо, що «компетентність» передбачає наявність в особистості «…знань, навичок, досвіду певної практичної діяльності, а також ставлення до своєї діяльності та здатність ефективно використовувати знання й уміння та свої особистісні якості для досягнення необхідного результату» [14. с. 3]. Науковці, аналізуючи зміст терміну «дослідницька діяльність» зазначають, що вона передбачає «… задоволення пізнавальних, інтелектуальних потреб, продуктом якої є нове пізнання, опановане … через постановку завдання, виділення об'єкта дослідження, проведення досліду або експерименту, чітке відображення і з'ясування фактів, отриманих в процесі експерименту, розроблення гіпотези (теорії), прогнозу і перевірку отриманих знань, визначає специфіку і сутність цієї діяльності» [7, с. 25]. Аналізуючи зміст «дослідницької діяльності» Л. Єлекенова виділяє такі її компоненти «… інтелектуальні вміння (здатність до аналізу й узагальнення результатів спостереження, дослідження, здатність до побудови наукових гіпотез тощо), а також мотиваційний фактор. Отже, дослідницьку діяльність можна поділить на два види: теоретичну та практичну» [6, с. 53]. До компонентів дослідницьких умінь старшокласників Е. Острікова відносить здатність: «… бачити і виділяти проблеми; висувати гіпотези; структурувати отриманий в ході дослідження матеріал; підбирати і застосовувати відповідні методи і методики дослідження; аналізувати, конкретизувати, формулювати актуальність теми дослідження; узагальнювати, оцінювати теоретичні положення дослідження; організовувати експеримент; робити висновки й умовиводи» [11, с. 208]. Переважна більшість науковців присвятила дослідження формуванню дослідницьких умінь у процесі навчання учнів ЗЗСО та реалізації дослідницької діяльності, а їхньої дослідницької компетентності недостатньо [1; 3; 4; 6; 7; 8; 11; 14]. Отже, із масиву компетентностей, якими опановують учні ЗЗСО, виокремлюємо дослідницьку компетентність, необхідна їм для майбутньої трудової діяльності в умовах динамічних змін технологій у всіх сферах перетворюючої діяльності.

Мета статті – визначити та охарактеризувати шляхи удосконалення формування дослідницької компетентності учнів старшої школи у процесі профільного навчання технологій.

Методи дослідження. У статті використано взаємопов'язані методи; вивчення, аналіз і систематизація педагогічної, навчальної та методичної літератури; системний і проблемно-пошуковий методи для окреслення шляхів підвищення якості формування дослідницької компетентності учнів старшої школи у процесі профільного навчання технологій; підсумування дослідженого, формулювання висновків та визначення перспектив подальших наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений аналіз наукових та науково-методичних робіт показав, що досі немає науково обґрунтованого визначення терміну «дослідницька компетентність старшокласників» та переліку його компонентів. Для визначення його змісту насамперед врахуємо, що термін «компетентність» визначає «… коло питань, в яких людина добре розуміється» [1. с. 408]. Термін «процес дослідження» передбачає «…піддавати що-небудь детальному науковому розгляду з метою пізнання, виявлення чогось» [2, с. 202]. Взявши до уваги вище зазначене використовуватимемо термін «дослідницька компетентність старшокласників» для зазначення наявності у них:

– мотивів, які проявляються у вигляді пізнавального інтересу й сформовані під впливом мети освітньої діяльності;

– здатності до когнітивної діяльності, зокрема, володіння на достатньому рівні прийомами і методами наукового пізнання (аналізувати, синтезувати, абстрагувати, ідеалізувати, проводити аналогії, моделювати, спостерігати, експериментувати, здійснювати індукцію та дедукцію, формулювати гіпотеза тощо) [4, с. 234-236];

– готовності до реалізації прикладних дій, що базуються на попередньо опанованому досвіді технологічної діяльності й передбачають наявний в старшокласників досвід практичної діяльності та систему умінь вироблених ними у процесі освітньої та дослідницької діяльності;

– системи знань передбачених навчальною програмою з обраного профілю;

– вміння працювати з навчальною, науковою та науково-популярною літературою.

У процесі вивчення наукової та науково-методичної літератури щодо формування дослідницької компетентності старшокласників, у процесі профільного навчання технологій виділяємо такі компоненти, зокрема, уміння:

– виявляти і формулювати проблеми й здійснювати пошуки пояснень, доказів закономірних зв'язків і взаємовідносин пов'язаних з ними для знаходження способів їхнього вирішення;

– формулювати й пропонувати гіпотези, аналізувати й корегувати мету дослідження, здійснювати пошук вирішення проблеми, захищати свою наукову позицію, орієнтуватися в ситуації вибору;

– орієнтуватися в навчальній, професійній та періодичній літературі, користуватися навчальною й довідковою літературою та працювати з першоджерелами, свідомо сприймати структуру викладеного матеріалу й систематизувати його для знаходження інформації необхідної для проведення дослідження;

– обирати об'єкт спостереження, визначити мету і завдання спостереження, спостерігати явища і факти пов’язані з ними, точно і повно фіксувати, аналізувати та описувати їх;

–обговорення мети та реалізації дослідницьких завдань, зокрема: розподіляти обов'язки, надавати взаємодопомогу, здійснювати взаємоконтроль, брати участь в обговоренні результатів спільної діяльності тощо;

– розробляти і проводити експерименти, аналізувати виконану роботу, робити загальні висновки, оцінювати результати проведеного дослідження з позиції їхньої достовірності та практичної значущості;

– аналізувати явища і факти, зокрема: розділяти досліджуване явище на складові елементи, подумки синтезувати частини явищ і встановлювати їхній взаємозв'язок;

– використовувати можливості суміжних наук, зокрема: методи дослідження, які в них застосовуються та їхні ключові й окремі ідеї щодо здійснюваного дослідження;

– застосовувати прийоми самоорганізації в дослідницькій діяльності, планувати, контролювати й регулювати свої дії та здійснювати вольові зусилля в складних ситуаціях для досягнення поставлених цілей;

– визначати рівень своїх інтелектуальних, соціальних і моральних можливостей й активізувати свою діяльність з урахуванням власних пізнавальних інтересів та психофізіологічних можливостей.

Пізнавальну діяльність старшокласників у процесі профільного навчання технологій характеризували за рівнем її активності та самостійності. Для її реалізації використовували систему методів та технологій [3; 8; 9; 13]. Кожен з них використовувався в словесній, наочній і практичній формах. Вони забезпечували рівень пізнавальної активності школярів від сприймання готових знань, їхнього запам'ятовування й відтворення до творчої пізнавальної діяльності, яка забезпечувала самостійне опанування новими знаннями.

Для формування дослідницької компетентності старшокласників використовували такі методи:

– проблемний, який передбачав постановку проблеми щодо реалізації навчального завдання з прихованим шляхом його виконання, пошук якого сприяв розвитку навичок дослідницької навчально-пізнавальної діяльності й свідомого і самостійного опанування знаннями;

– частково-пошуковий, який передбачає повідомлення певної частини знань, а іншу необхідно здобувати самостійно, відповідаючи на поставлені у процесі евристичної бесіди питання, коментуючи особливості виконання вправи, формулювання висновків, виконання творчої вправи, лабораторної або практичної роботи питання чи розв'язуючи проблемні завдання тощо;

– дослідницький, який передбачає творче застосування знань, опанування методами наукового пізнання, формування досвіду самостійного наукового пошуку й активізує пізнавальну діяльність але вимагав багато часу, специфічних умов, високої педагогічної кваліфікації вчителя;

– активні й інтерактивні технології, які забезпечували використання колективних форм пізнавальної діяльності у процесі виконання дослідницьких завдань [3, с. 293-365; 8, с. 152-158; 9, с. 269-273].

Окрім того комплексно використовували із вищезазначеними пояснювально-ілюстративний та репродуктивний методи навчання для повідомлення готової інформації різними засобами (словесними, наочними, практичними) та усвідомлення і запам'ятовування її учнями, використовуючи такі пізнавальні процеси, як увага, сприймання, опанування, запам’ятовування, а також репродуктивне мислення, які спрямовані на формування знань, умінь і навичок з обраного профілю й необхідні для формування дослідницької компетентності у школярів.

У процесі вибору завдань для формування дослідницької компетентності у процесі профільного навчання технологій домагалися, щоб у процесі їхньої реалізації старшокласники послідовно усвідомлювали проблему, яка постала перед ними, визначали об’єкт та предмет дослідження а також мету і завдання дослідження; формулювали гіпотезу; розробляли констатувальний та формувальний експерименти; визначали наукову новизну й теоретичне та практичне значення дослідження [4, с. 234-236]. Вибір тематики завдань для формування дослідницької компетентності в різних ситуаціях був різним – з урахуванням дидактичних ситуацій. В одних випадках визначали тематику із врахуванням навчальної ситуації згідно обраного профілю, інтересів й здібностей учнів; в інших, тематика завдань передбачалася для позаурочної діяльності. Вона пропонувалася переважно самими учнями, які орієнтувалися при цьому на особисті інтереси не тільки пізнавальні, але й творчі та прикладні.

У процесі формування дослідницької компетентності її кожний компонент розглядали, як – складне інтегративне утворення в якому наявні інтелектуальні та практичні складники. Рівень сформованості яких значною мірою залежить від початкового обсягу та якості знань, на яких базується дослідницька діяльність. У процесі формування дослідницької компетентності старшокласників враховували комплексний взаємозв’язок її компонентів, тобто якщо відсутній лише один компонент або при його недостатній сформованості то результат щодо формування дослідницької компетентності виявиться неефективним. Цей процес оптимально поєднували із профільним навчанням технологій учнів старшої школи. Особливість її реалізації полягала в тому, що вона формувалася у старшокласників не тоді, коли вони пасивно сприймають знання у цілісному вигляді, а в процесі своєї пізнавальної діяльності спрямованої на «відкриття нових знань». Отже, важливо не тільки

передати учням значний обсяг знань, а насамперед, удосконалювати їхні можливості самостійно здійснювати постановку навчальної мети, планувати шляхи її реалізації, визначати і оцінювати свої досягнення, тобто вміння вчитися. [5, с. 1-4]. Формування дослідницької компетентності старшокласників значною мірою залежить від рівня сформованості їхніх знання, уміння та навичок, як складові змісту профільного навчання, а також наскільки ґрунтовно сформовані в них дослідницькі вміння та використовується понятійний апарат.

Рис. 1. Структурно-функціональна схема формування дослідницької компетентності старшокласників у процесі профільного навчання технологій

Процес формування дослідницької компетентності старшокласників здійснювали згідно з структурно-функціональною схемою, яка сприяла його оптимальному методичному забезпеченню щодо логічного й обґрунтованого вибору шляхів і методів реалізації освітнього процесу підвищення його ефективності (рис. 1). Безпосередньо формування дослідницької компетентності старшокласників у процесі профільного навчання технологій здійснювали за таким алгоритмом:

– пропонували завдання на виявлення проблеми на основі спостереження технологічних процесів, аналізу об'єктів або фактів, вивчення першоджерел пов'язаних з обраним профілем [12, с. 304 - 306];

– виокремлювали проблему відповідно обраного профілю (завдання), яка вимагала творчого підходу, інтегрованих знань та дослідницьких пошуків для розв'язання, а також мала практичне, теоретичне та пізнавальне значення;

– виявляли теоретичні відомості пов'язані з обраною проблемою й визначали їхні можливості для формулювання різних пропозицій (гіпотез) щодо її розв'язання, використовуючи пізнавальні можливості учнів до інтелектуальної діяльності;

– будували теоретичну модель явища, технологічного процесу або конструктивних особливостей об'єкту за допомогою відповідних інтелектуальних операцій (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, аналогію тощо [4, с. 234-236]) у процесі індивідуальної, парної або групової інтелектуальної діяльності [13, с. 24 - 33];

– обговорювали шляхи розв'язанням проблеми в процесі «мозкової атаки», «круглого столу», дискусії тощо щодо використання статистичних, експериментальних, теоретичних та інших методів дослідження й формулювали їхнє узагальнене теоретичне обґрунтування;

– розробляли план проведення констатувального та формувального експериментів із зазначенням поетапних результатів щодо реалізації завдань дослідження;

– проводили згідно з розробленим планом досліди, експерименти, виконували технологічні операції із використанням інтелектуальних і практичних умінь дослідницької діяльності та спостереження за ними із точною й повною фіксацією отриманих результатів;

– систематизували й аналізували результати проведеного дослідження та визначали способи їхнього оформлення (презентація, захист, творчий звіт, демонстрація тощо), підводили підсумки та формулювали нові проблеми для дослідження.

Для перевірки результатів експерименту щодо формування дослідницької компетентності старшокласників у процесі профільного навчання технологій частину її компонентів зафіксовано у таблиці 1. Показники рівнів їхньої сформованості на початку та в кінці експерименту визначали так:

– вони можуть бути сформовані в учнів на високому, середньому або низькому рівні;

– рівні, на яких вони сформовані в учнів, умовно позначили цифрами: високий – 1, середній – 2, низький – 3;

– кількість показників по кожному компоненту дослідницької компетентності залежно від їхнього рівня підсумовували й у відсотках від загальної кількості учнів у групі у заносили до таблиці 1

Таблиця 1.

Показники рівнів сформованості компонентів дослідницької компетентності старшокласників.

Компоненти дослідницької компетентності	Рівні сформованості компонентів дослідницької компетентності (%)					
	Експериментальна група (учнів)			Контрольна група (учнів)		
	Високий	Середній	Низький	Високий	Середній	Низький
Уміння спостерігати явища і факти						
Уміння аналізувати явища і факти						
Уміння виявляти проблему						
Уміння формулювати гіпотезу						
Уміння розробити і провести експеримент						
Уміння опрацювати і узагальнити результати						
Уміння використо-вувати досягнення суміжних наук						
Уміння працювати з носіями інформації						
Уміння співпрацювати в процесі дослідження						
Уміння визначати рівень своїх можливостей						
Середнє значення рівнів компонентів						

Відповідно до вище запропонованої методики, проведено діагностику компонентів дослідницької компетентності старшокласників, а також їхніх навчальних досягнень шляхом:

– спостереження за дослідницькою діяльністю учнів під час уроків й поза ними;– спеціально підібраних ситуацій, які реалізувалися під час навчального процесу у вигляді різних завдань, самостійної або контрольної роботи, що вимагали елементів дослідницької діяльності тощо;

– індивідуальних бесід, які передбачали прямі й непрямі запитання про мотиви та мету дослідницької діяльності;

– анкетування про ставлення учнів до дослідницької діяльності;

– аналізу навчальних досягнень, тобто показників успішності, а також відвідування занять.

Результати діагностики рівнів сформованості компонентів дослідницької компетентності зафіксовано у таблиці 1. На основі аналізу скориговано завдання освітнього процесу з метою його удосконалення для підвищення рівня сформованості компонентів дослідницької компетентності старшокласників, зокрема: формування мотивації та пізнавального інтересу до дослідницької діяльності; планомірного, поетапного й цілеспрямованого залучення в зміст профільного навчання технологій та завдань, що сприятимуть формуванню дослідницької компетентності; залучення до різних видів дослідницької діяльності тощо.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. На підставі результатів дослідження запропоновано визначення терміну «дослідницька компетентність старшокласників» у процесі профільного навчання технологій, відповідно до якого розроблено перелік його компонентів; визначено методику комплексного використання активних, інтерактивних й традиційних методів навчання та навчальних завдань, а також алгоритм реалізації освітнього процесу; розроблено структурно-функціональну схему процесу формування дослідницької компетентності старшокласників під час профільного навчання технологій; запропоновано методику діагностики результатів формування дослідницької компетентності старшокласників.

У дослідженні розглянуто окремий аспект проблеми удосконалення формування дослідницької компетентності старшокласників у процесі профільного навчання технологій виробництва. Подальшу роботу бажано спрямувати на пошук шляхів удосконалення освітнього процесу, зокрема:

– подальшому уточненню й науковому обґрунтуванню змісту терміну «дослідницька компетентність старшокласників» у процесі профільного навчання технологій;

розробці оптимального науково обґрунтованого переліку компонентів дослідницької компетентності старшокласників у процесі профільного навчанні технологій;

– оптимального використання діяльнісного та особистісно орієнтованого підходу в процесі формування дослідницької компетентності старшокласників.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бібік Н.М. Компетентність у навчанні. *Енциклопедія освіти. Акад. пед. наук України* / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. С. 408– 409.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з додат. і доп.). / Уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

3. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посіб. 3-є вид., стер. Київ: Академвидав, 2009. 616 с.

4. Гончаренко С.У. Дослідження наукове. *Енциклопедія освіти. Акад. пед. наук України* / гол ред. В.Г. Кремінь. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

5. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/898-2020-%D0%BF#Text (дата звернення 14.04.2021).

6. Елекенова Л.З. Сущностная характеристика понятия «Исследовательская деятельность школьников» *Вестник Павлодарского государственного университета. Педагогическая серия*. Павлодар, 2010. № 4. С. 45–55. URL: http://elibrary.kz /download/zhurnal_st/st2681 (дата звернення 09.04.2021).

7. Зимняя И.А., Шашенкова Е.А. Исследовательская работа как специфический вид человеческой деятельности. Ижевск, Москва: Удмуртский государственный университет, 2001. 105 с. URL: https:// eanbur.unatlib.ru/handle/123456789/3217 (дата звернення 08.04.2021).

8. Коберник О.М., Терещук А.І. Теорія і методика технологічного навчання учнів у старшій школі: навчальний посібник. Умань: ФОП Жовтий, 2013. 356 с.

9. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 5-е видання, доп. і перероб. Київ: ФОП Мойсеюк В.Ю, 2007. 656 с.

10. Новиков А.М. Методология образования. 2-е изд. перераб. и доп. Москва: Эгвес, 2006. 448с. URL: http://www.methodolog.ru/books/ metod_ob.pdf (дата звернення 08.04.2021).

11. Острикова Е.А. Психолого-педагогические основы формирования исследовательских умений и навыков школьников. *Молодой ученый*. 2012. № 10. С. 358–361.

12. Педагогика. Современная энциклопедия, под общ. ред. А.П. Астахова. Минск: Современная школа, 2010. 720 с.

13. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. ; за ред. О.І. Пометун. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.

14. Сидоренко В. Сутнісні характеристики професійної компетентності. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2010. № 5. С. 3-7.

REFERENCE

1. Bibik, N.M. (2008). *Kompetentnist u navchanni* [Competence in learning]. Kyiv.

2. Busel, V.T. (Eds.). (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv.

3. Volkova, N.P. (2009). *Pedahgohika: navch. posib.* [Pedagogy: textbook]. Kyiv.

4. Honcharenko, S.U. (2008). *Doslidzhennya naukove* [Scientific research]. Kyiv.

5. *«Derzhavnyy standart bazovoyi serednoyi osvity». Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 30.09.2020 r.*

[«State standard of basic secondary education» Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 30.09.2020].

6. Elenkova, L.Z. (2010). *Sushchnostnaya kharakteristika ponyatiya «Issledovatelskaya deyatelnost shkolnikov»* [Essential characteristics of the concept «Research activity of schoolchildren»]. Pavlodar.

7. Zimniaia, I.A., & Shashenkova, E.A. (2001). *Issledovatelskaya rabota kak spetsificheskiy vid chelovecheskoy deyatelnosti* [Research work as a specific type of human activity]. Moskva.

8. Kobernyk, O.M., & Treshchuk, A.I. (2013). *Teoriya i metodyka tekhnolohichnoho navchannya uchniv u starshiy shkoli: navchalnyy posibnyk* [Theory and methods of technological education of students in high school: a textbook]. Uman.

9. Moiseiuk, N.Y. (2007). *Pedahohika: navchalnyy posibnyk* [Pedagogy: a textbook]. Kyiv.

10. Novikov, A.M. (2006). *Metodologiya obrazovaniya* [Education methodology]. Moskva.

11. Ostrikova, E.A. (2012). *Psikhologo-pedagogicheskiye osnovy formirovaniya issledovatel'skikh umeniy i navykov shkolnikov* [Psychological and pedagogical foundations of the formation of research skills and abilities of schoolchildren].

12. Rapatsevich, E.S. (2010). *Sovremennaya entsiklopediya* [Modern encyclopedia]. Minsk.

13. Pometun, O.I., & Pyrozhenko, L.V. (2004). *Suchasnyy urok. Interaktyvni tekhnolohiyi navchannya* [A modern lesson. Interactive learning technologies]. Kyiv.

14. Sydorenko, V.K. (2010). *Sutnisni kharakterystyky profesiynoyi kompetentnosti* [Essential characteristics of professional competence].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧУБАР Василь Васильович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Наукові інтереси: профільне навчання старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів технологій виробництва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHUBAR Vasyl Vasilyevich - the candidate of pedagogical sciences, the associate professor, the associate professor of the theory and a technique of technological preparation, labor protection and health and safety of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: profile training of seniors of general education educational institutions of production technologies.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2021 р.

УДК 371.134
DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-198-198-201

ЩИРБУЛ Олександр Миколайович –
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії та методики технологічної підготовки,
охорони праці та безпеки життєдіяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID:https://orcid.org/0000-0001-7541-509X
e-mail: a.shirbul@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОНПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ НИМИ ДИСЦИПЛІНИ «НАРОДНІ РЕМЕСЛА»

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний суспільний розвиток характеризується широким упровадженням у всі сфери людської діяльності комп'ютерної техніки, автоматизованих систем управління, нових засобів зв'язку, інформаційно-комунікаційних технологій, котрі швидко розвиваються та постійно вдосконалюються.

Тому, на сьогодні, підготовка фахівців будь-якої галузі, в тому числі й підготовка майбутніх вчителів трудового навчання й технологій, має бути спрямована як на формування різних фахових компетентностей студентів, так і на формування інформаційної компетентності, як здатності майбутніх педагогів швидко знаходити й обробляти великі масиви інформації, працювати з різним програмним забезпеченням, використовувати можливості комп'ютерної техніки для ефективної організації освітнього процесу в школі.

Саме сучасна комп'ютерна техніка, нові інформаційні технології дають можливість зробити освітній процес достатньо інформативним, інтерактивним, застосовувати диференціальний, індивідуальний підходи, а також контролювати й оцінювати результати навчальної діяльності учнів.

Отже, проблема формування інформаційної компетентності майбутніх учителів трудового навчання й технологій є, на сьогодні, актуальною, сучасною, оскільки володіння комп'ютером, уміння працювати з інформацією є одним з важливих покажчиків професійності майбутнього педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний аналіз наукових праць засвідчує, що проблема формування компетентностей при підготовці фахівців є однією з головних в сучасній педагогічній науці.

Компетентнісний підхід, враховуючи різні освітні концепції, у своїх працях досліджували: І.Д. Бех, Н.М. Бібік, С.У. Гончаренко, Р.С. Гуревич,

© Щирбул О.М., 2021